Flerspråkiga elevers processning av fonologi och grammatik

Elisabeth Zetterholm & Gisela Håkansson
Stockholms universitet & Linnéuniversitetet/Høgskolen i Østfold

Frågeställning & Metod

- Går den grammatiska och den fonologiska utvecklingen hand i hand hos flerspråkiga barn?

- Fonologi – SMG (svenska på mångspråkig grund) eller multietnolekt
  - både segmentellt och prosodiskt
- PT – processbarhetsteorin (Pienemann 1998)
  - grammatiska utvecklingssteg
- Diskurspartiklar

Material

- Grundskola årskurs 2
- Sex elever med bosniska i hemmet
  - Alla barn är födda i Sverige
  - Skola i större, skola i mindre stad
- Samtal omkring en bild
  - Färger
  - Lekar
  - Glada/ledsna

SMG

- *Svenska på mångspråkig grund* eller *multietnolekt*
  - Bodén 2007, 17-18-åringar, Qvist 2000, 12-16-åringar, Kotsinas 1994, 13-24 år
- Ordförråd
- Diskurspartiklar
- Uttal
- Intryck av utländsk brytning, men kan ej härledas till ett L1
- Lärs in av svenska ungdomar – en sociolekt

Diskurspartiklar som *typ* används mest av ett barn (Elvar)

…*typ* hans pappa är militär och han pappa gedde det till honom så han har den…å han kollar *typ* på någon annan…å dom *typ* dom två *typ* kollar på han… dom är *typ* fem tre … ingen är så stor som jag, kanske han, jag vet inte

…hon *typ* vattnar hans rumpa …. han *typ* kollar på ett kryp eller nåt …. *typ* han …… *typ* han också …..

PT - Processbarhetsteorin

- En kognitiv teori om språkutveckling
  - Bygger på Levelts (1989) modell om språkproduktion
  - Fokus på grammatik

- Stadiemodell med fem universella stadier för inlärning
  - Varje stadium bygger på det tidigare

PT: hur språkets grammatik växer fram i steg

(Pienemann, 1998, 2011, 2015)

	Tid 1	Tid 2	Tid 3	Tid 4	Tid 5
Bisatsprocedur	-	-	-	-	Skillnader mellan bisats och huvudsats
Satsprocedur	-	-	-	Sats-kongruens (mellan NP o VP)	Sats-kongruens (mellan NP o VP)
Frasprocedur	-	-	Fraskongruens	Fraskonguens	Fraskongruens
Ordklass-procedur	-	Lexikala morfem	Lexikala morfem	Lexikala morfem	Lexikala morfem
ord/ lemma	+	+	+	+	+

Analysmetoder

Fonologi: Poängbedömning av särdrag

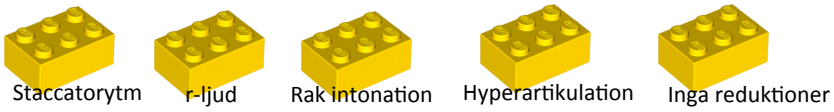

Grammatik: Poängbedömning av PT-stadierna

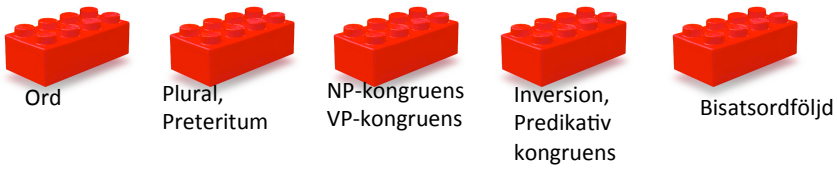

Resultat del 1: fonologi

- Hög poäng = många drag från SMG
- Vanligaste uttalsdrag hos alla
  - Hyperartikulerade främre r-ljud (som inte finns i någon av de omgivande regionala dialekterna)
  - Få reduktioner
- Men… ingen brytning som går att härleda till ett L1
  - Men ibland segmentella uttal som hos L2-inlärare av svenska

Resultat del 2: grammatik

- Hög poäng = hög grammatisk nivå enligt PT
  - Det krävs minst två exempel
    - helst minimala par ”ledsen – ledsna”
- Alla barnen klarar nivå 4 med antingen inversion eller predikativ kongruens – eller båda
- Ingen klarar bisatsnivån med två exempel
  - Edvin: *Så dom **inte** slåss/ Det enda landet där dom krigar **inte***

Jämförelser

- Är det något samband mellan grammatisk nivå och användning av SMG?
- Inget samband för fyra av eleverna – de har alla hög PT men har varierande grad av SMG
- Visst samband för två elever (Anna och Rafi)
  - Anna – mycket SMG + låg PT:
    - r-ljud, hyperartikulation, få reduktioner, rak intonation
    - bara huvudsatser, få adjektiv
  - Rafi – lite SMG + hög PT
    - r-ljud
    - både huvudsatser och bisatser, många adjektiv

Exempel 1. Anna och Rafi beskriver samma bild *skillnad i komplexitet*

- Anna (många SMG-drag)
  - några, en kille och en annan
  - dom tar sand på den andra och begravar den här
- Int: Var gör man det nånstans ?
  - vid stranden
- Int: På stranden?
  - sanden
  - man kan vara i stranden och i sandlådan

- Rafi (få SMG-drag)
  - de begraver han i sand i sandlådan
  - han är rätt han ser rätt så glad ut
  - han är också glad
  - han som är nergrävd i sanden har rosa skor, blå tröja, gröna byxor och grön keps
  - han andra som håller på och lägger sand på honom har en blå spade i händerna
  - han är väldigt glad

Diskussion

Går den grammatiska och den fonologiska utvecklingen hand i hand?

Gramma-
tiken har
utvecklats
till en hög
PT-nivå hos
alla barnen

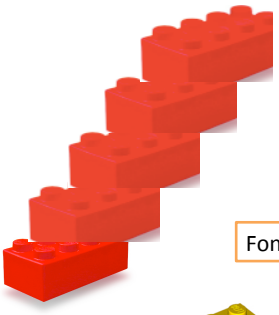

Fonologin utvecklas inte - SMG handlar om identitet

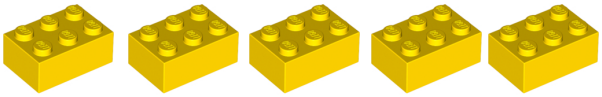

Slutsatser

Multietnolekt (SMG) används inte bara i storstäder hos tonåringar utan även i mindre städer och i lägre åldrar

- Cityhoppning
  - från storstad till mindre stad?
  - från tonåring till lågstadieelev?

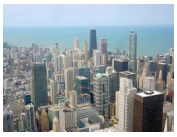

- Är svenska barnens L1 eller L2?
- Det är intressant att barnen använder SMG i samtal med vuxen infödd (jfr Kotsinas 1994, Bodén 2007)

PT handlar om utveckling – SMG om identitet

Tack för ni lyssnade!

Edvin får avsluta presentationen

elisabeth.zetterholm@isd.su.se gisela.hakansson@ling.lu.se

Referenser

Bodén, P. (2007). 'Rosengårdssvensk' fonetik och fonologi. I: Ekberg, L. (red.) *Språket hos ungdomar i en flerspråkig miljö i Malmö*. Nordlund. Småskrifter från Institutionen för nordiska språk i Lund 27 2007.

Bruce, G. (2010). *Vår fonetiska geografi. Om svenskans accenter, melodi och uttal*. Lund: Studentlitteratur.

Kotsinas, U-B. (1994). *Ungdomsspråk*. Uppsala: Hallgren & Fallgren.

Källström, R. & Lindberg, I. (red.) (2011). *Young Urban Swedish. Variation and change in multilingual settings*. University of Gothenburg.

Pienemann, M. (1998). *Language processing and second language development: processability theory*. Amsterdam: Benjamins.

Quist, P. (2000). Ny københavnsk 'multietnolekt'. Om sprogbrug blandt unge i sprogligt og kulturelt heterogene miljøer. *Danske talesprog* 1, 143-209.

Quist, P. & Svendsen, B.A. (red.) (2010). *Multilingual Urban Scandinavia. New Linguistic Practices*. Multilingual Matters:142.

Trudgill, P. (1974). *The Social Differentiation of English in Norwich*. Cambridge: Cambridge University Press.